

4 PRÁVO EVROPSKÉ UNIE

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

Tato kapitola bezprostředně souvisí s předchozí kapitolou, kde jsme se zaobírali institucionálním zabezpečením Evropské unie. V rámci této kapitoly zaměříme naši pozornost na vymezení právního systému, o který se opírá realizace projektu Evropské unie jakožto mezinárodní organizace svého druhu (*sui generis*). Nejprve se seznámíte se základním vymezením práva Evropské unie, tj. jeho základními rysy, principy a subjekty. Dále budeme specifikovat základní formy tohoto práva, tzn. členit na právo primární a právo sekundární (včetně rozdělení právních dokumentů na závazné a nezávazné). V další části si objasníme popis rozhodovacího procesu, tzn. procesu, prostřednictvím kterého probíhá složitý proces přijímání práva Evropské unie. Také se dozvíte, kdo zpracovává návrhy právních aktů, kdo je schvaluje a prostřednictvím jakého rozhodovacího postupu.

CÍLE KAPITOLY

Budete umět:

- vymežit pojem práva Evropské unie.
- definovat subjekty práva Evropské unie.
- charakterizovat primární a sekundární právo.
- vysvětlit rozhodovací proces, včetně jeho jednotlivých procedur.

Získáte:

- informace, o tom, co je to právo Evropské unie, jaké má hlavní rysy a na jakých principech je uskutečňováno.
- znalosti o tom, jaký je rozdíl mezi primárním a sekundárním právem.
- poznatky o závazných a nezávazných právních aktech EU.
- přehled o množství procedur, které EU v rámci procesu schvalování legislativních aktů využívá.

Budete schopni:

- vymežit základní atributy práva Evropské unie.
- objasnit utváření primárního a sekundárního práva.
- vymežit hlavní procedurální postupy při vytváření práva Evropské unie.

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

Primární právo, sekundární právo, nařízení, směrnice, rozhodnutí, judikatura Soudního dvora EU, řádný legislativní postup, zvláštní legislativní postup.

Zcela specifickou oblastí je právo Evropské unie, které se odlišuje jak od standardního vnitrostátního práva, tak i od mezinárodního práva. V podstatě se jedná o svébytné právo, jež kombinuje prvky mezinárodního práva veřejného, vnitrostátního práva (jednak kontinentálního typu, jednak typu anglosaského) a navíc vytváří i zcela nové prvky. Do doby, než získala Evropská unie svoji právní subjektivitu, bylo velmi důležité odlišovat pojmy komunitární právo a právo Evropské unie. Jak již bylo uvedeno v první kapitole, do platnosti Lisabonské smlouvy se právem Evropské unie označovaly právní normy vznikající pouze v rámci druhé a třetího pilíře, čili v mezivládních pilířích, kde hlavní slovo měly členské státy a tyto dva pilíře se týkaly Společné zahraniční a bezpečnostní politiky a Policejní a justiční spolupráce v trestních věcech. Právní normy v rámci prvního pilíře se pak označovalo jako komunitární právo a specifické pro něj bylo to, že v mnoha oblastech byly přeneseny pravomoci členských států na instituce EU, které začaly vytvářet poměrně složitý systém právních norem čítající desetitisíce dokumentů. V současnosti je to v tomto smyslu jednodušší a můžeme používat jednotný termín, a to právo Evropské unie, které označuje všechny právní normy vytvořené Evropskou unií. V následující části se seznámíme se základními atributy Evropského práva.

4.1 Specifika práva

Mezi základní specifika práva EU řadíme:

- právo EU je právním řádem *sui generis*, čili právo svého druhu kombinující prvky mezinárodního práva veřejného a vnitrostátních právních systémů.
- Některé právní normy EU mají tu vlastnost, že přiznávají práva a povinnosti, a to přímo a samostatně, bez prostřednictví jiné právní normy.
- Orgány EU (Komise, Rada nebo Evropský parlament) mají schopnost tvořit právo, tj. vytvářet vlastní právní řád
- přednost evropského práva před vnitrostátním právem členského státu – obě dvě práva koexistují vedle sebe, platí však zásada, že v případě kolize, tj. kdy stejnou oblast upravují obě práva, má přednost evropská norma. To však neplatí absolutně, pouze při výkladu daného oblasti, automaticky to neznamená, že daná právní norma vnitrostátního práva je neplatná.
- Právo EU vymezuje vztah EU nejen vůči členským státům, ale i vůči fyzickým či právnickým osobám pohybujícím se v prostoru členských států EU, a to i těm, jež mají svůj původ mimo EU.

- Právo EU lze charakterizovat jako *otevřené*, což znamená, že je neustále doplňováno a rozšiřováno v souladu se stanovenými cíli Evropské unie a aktuálními požadavky.
- Právo EU je taktéž *pragmatické*, tj. vzniká za účelem právního zajištění podmínek pro dosažení stanovených cílů,
- Právo EU je *fragmentární* a upravuje tak pouze určité oblasti, na kterých se členské státy dohodly v rámci zakládacích a následných pozměňujících smluv. Oproti standardnímu vnitrostátnímu právu je tak výrazně užší a neobsahuje třeba trestní právo apod.

4.2 Členění práva EU

Právo EU lze členit do několika skupin:

- akty členských států, kam patří primární právo a subsidiární smlouvy
- akty zástupců členských států
- subsidiární smlouvy
- akty orgánů EU, kam řadíme sekundární právo
- judikatura Soudního dvora EU

4.2.1 PRIMÁRNÍ PRÁVO

Mezi primární právo řadíme všechny zřizovací smlouvy, jejich revize a smlouvy o přistoupení nových členských zemí. Svou povahou se v podstatě jedná o jakési ústavní právo Evropské unie – kdybychom jej chtěli porovnat s nějakou právní normou vnitrostátního práva České republiky, tak nejbližší by byla Ústava ČR a ústavní zákony. Jinými slovy řečeno, jedná se o nejvýše postavené právní dokumenty Evropské unie, které určují, v jakých mantinelech se budou členské státy, instituce EU a fyzické a právnické osoby pohybovat (určují tedy základní principy Evropské unie, poslání institucí EU, formulují hlavní oblasti spolupráce a do jaké míry jsou pravomoci přeneseny na Evropskou unii apod). Jak již bylo uvedeno výše, je tvořeno mezinárodními smlouvami, které mezi sebou uzavřely členské státy. Znamená to, že „pány“ těchto smluv a fungování Evropské unie vůbec jsou členské státy a normotvorná činnost orgánů EU je odvozena od toho, co jim členské státy v těchto smlouvách umožnily. V průběhu času se tři původní základní zřizovací smlouvy (Smlouva o založení Evropského společenství uhlí a oceli, Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství a Smlouva o založení Evropského společenství pro atomovou energii) různě upravovaly, což bylo důsledkem rozšiřování o nové členské státy nebo důsledkem prohlubování spolupráce v oblastech, na kterých se v průběhu času členské státy dohodly (např. regionální politika či zavedení společné měny). Měnění rozsahu a obsahu původních zřizovacích smluv by se dalo přirovnat k novelizacím určitého zákona, které jsou typické pro vnitrostátní právo. Znamená to, že původní zákon, v našem případě zřizovací smlouvy, zůstává v platnosti a pouze se mění či doplňuje o nová ustanovení podle potřeby (např. když bylo rozhodnuto o tom, že se zavede jednotná měna, musely být zřizovací smlouvy doplněny o ustanovení, která upravovala její fungování).

Mezi zakladatelské (zřizovací) smlouvy v současné době řadíme (jejich obsah již byl zmíněn v historické části, proto zde uvádíme pouze jejich výčet):

- ***Smlouvu o fungování Evropské unie*** (dřívější Smlouva o založení Evropského společenství)
- ***Smlouvu o založení Evropského společenství pro atomovou energii***
- ***Smlouvu o Evropské unii***

Dříve byla součástí i Smlouva o založení Evropského společenství uhlí a oceli, jíž ale v roce 2002 vypršela platnost.

Mezi smlouvy, jež revidovaly původní zřizovací smlouvy či jejich pozdější verze, řadíme:

- Smlouvu o ustavení jediné Rady a jediné Komise Evropských společenství
- Akt o jednotné Evropě
- Maastrichtskou smlouvu
- Amsterodamskou smlouvu
- Nicejskou smlouvu
- Lisabonskou smlouvu

Mimoto zde musíme připočíst i všechny smlouvy o přistoupení nových členských států či doprovodné protokoly.

Na úroveň primárního práva, ač jeho součástí není, což znamená, že má stejnou právní váhu, můžeme řadit ***Listinu základních práv EU*** (viz článek 6 SEU).

4.2.2 SUBSIDIÁRNÍ SMLOUVY

Subsidiární (podpůrné či dodatečné) smlouvy jsou rovněž dohody sjednané mezi členskými státy, jejichž předmět nespadá do kompetencí Unie, avšak mající značnou důležitost pro zajištění její činnosti.

4.2.3 AKTY ZÁSTUPCŮ ČLENSKÝCH STÁTŮ

Členové Rady na některých jejích zasedáních přijímají usnesení jako zástupci svých států a nikoli jako členové Rady. Přijatý akt pak není aktem Rady, nýbrž aktem těchto zástupců a bývá podle toho označován. Právní povaha těchto zemí může být různá – od mezinárodních smluv až po právně nezávazná stanoviska.

4.2.4 AKTY SMÍŠENÉ POVAHY

Mezi akty smíšené povahy řadíme mezinárodní smlouvy, které uzavírá Evropská unie se třetími zeměmi, tedy nečlenskými zeměmi, nebo mezinárodními organizacemi. Mezi tento druh

smluv patří zejména různé obchodní dohody, kooperační dohody či asociační dohody uzavírané s kandidátskými zeměmi.

4.2.5 SEKUNDÁRNÍ PRÁVO

Sekundární právo je skupina právních norem, které jsou podřízeny primárnímu právu (v komparaci s vnitrostátním právem by se dal vztah primárního práva a sekundárního práva přirovnat ke vztahu ústavy a ústavních zákonů ke standardním zákonům). Jinými slovy to znamená, že sekundární právo musí být v souladu s primárním právem. Jestliže primární právo je výsledkem činnosti členských států (tzv. akty členských států), potom sekundární právo je výsledkem činnosti institucí EU (tzv. akty orgánů EU). Právní akty v rámci sekundárního práva jsou vydávány na základě ustanovení zřizovacích smluv a v podstatě podrobněji upravují vztahy vymezené v primárním právu.

Sekundární právo EU se dělí na dvě základní kategorie:

- **závazné**, jež je tvořeno nařízeními, směrnicemi a rozhodnutími
- **nezávazné**, jež je tvořeno doporučeními a názory.

Nařízení je závazný akt normativní povahy (má tedy obdobné rysy jako zákon ve vnitrostátním právu), což znamená, že se jedná o obecně závazný akt jak na úrovni EU, tak na úrovni jednotlivých členských zemí. Zavazuje jak členské státy, tak všechny vnitrostátní subjekty práva, tj. fyzické i právnické osoby. Přenos do národního práva probíhá automaticky, tj. bez recepce na vnitrostátní úrovni, což bývá typické u mezinárodního práva veřejného, a je tak bezprostředně použitelné v každém členském státě EU. Používá se zejména v těch případech, kdy je zapotřebí **unifikace** (jednotné úpravy) určité oblasti. Z logiky věci je zřejmé, že orgány EU tohoto nástroje využívají zejména tam, kde mají největší pravomoci rozhodování.

Směrnice svým způsobem taktéž normativní právní akt, který se od nařízení odlišuje tím, že nezavazuje jednotlivce, nýbrž členské státy (buď všechny, nebo jen ty, kterým je určena). Těm předepisuje určitý cíl, kterého má být dosaženo, ovšem volbu nástrojů nechává na členských státech, což jim dává jistou volnost pro zohlednění národních specifik. Za tímto účelem je členským státům stanovena lhůta, v rámci které musejí naplnit podstatu směrnice. Zpravidla dochází k naplnění směrnice pomocí vnitrostátního legislativního aktu (tzv. tranzpozice), kterým se do vnitrostátního práva zavede opatření vyplývající ze směrnice. Jakmile členský stát implementuje tuto směrnici, je závazná i pro jednotlivce. Směrnice se využívá převážně k **harmonizaci** (sbližování) vnitrostátních právních systémů, kdy je členským státům umožněna jistá diskrece (volnost uvážení).

Rozhodnutí je zpravidla legislativním aktem individuální povahy zavazující pouze ty subjekty, kterým je adresován. Tímto adresátem může být jak členský stát, tak i jednotlivci či jiné subjekty. Typickou oblastí, kde se tento nástroj využívá je hospodářská soutěž, kdy jsou vydávány rozhodnutí a povolení či zamítnutí sloučení obchodních společností, která jsou pak logicky závazná jenom pro tyto společnosti. Zcela výjimečně jsou ale vydávána rozhodnutí,

kteřá mají charakter spíše nařizení než rozhodnutí. Takovým případem by mohlo sloužit Rozhodnutí o zřizení Soudu prvního stupně.

Doporučení jsou rozhodovacími akty nezávazného charakteru, z jejichž vyhlášení nevyplývají pro adresáty žádné právní povinnosti. Jejich obsah, dosah i charakter je velmi různorodý. Slouží spíše jako nástroj pro vytyčení určitých pravidel, pro určitý postup či vyhlášení určitých záměrů apod.

Názory mají rovněž nezávazný charakter, slouží většinou pro vyjadřování názorů či stanovisek orgánů Unie na určitý problém či na jeho řešení. Přisuzuje se jim však důležitý psychologický či politický význam.

4.2.6 LEGISLATIVNÍ POSTUPY PŘI REVIZI PRIMÁRNÍHO PRÁVA EU

Jak jsme si uvedli již v předchozím textu, Evropská unie, resp. mezinárodní organizace, které ji předcházely, vznikly na základě mezinárodních smluv (Smlouva o založení Evropského společenství uhlí a oceli, Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství či Smlouva o založení Evropského společenství pro atomovou energii). Stejně jako je dle potřeby novelizován zákon v rámci jednotlivých vnitrostátních právních systémů, kdy původní zákon zůstává v platnosti, je však na základě pozměnovacího zákona upraven, tak i případech zakladatelských smluv bylo nutné postupně tyto základní prameny práva EU měnit, tak odpovídaly aktuálním potřebám a cílům. V průběhu času bylo přijato hned několik smluv, které někdy výrazně, někdy naopak jen kosmeticky upravovaly předchozí znění zřizovacích smluv. Aktuální znění zřizovacích smluv ve znění poslední ratifikované revizní smlouvy bylo nutné změnit rovněž v případech, kdy přistupuje do EU další členská země – v tomto případě se mění vesměs pouze počty zástupců v jednotlivých institucích Evropské unie. Naopak v případech zásadnějších změn jsou úpravy výrazně větší (poslední velkou změnou v nastavení primárního práva byla Lisabonská smlouva z roku 2007, jež nejenže zásadně pozměnila text tehdejšího znění zakladatelských smluv v posledním znění, ale také přejmenovala názvy těchto smluv).

Je-li třeba projednat a schválit změny Smluv EU, svolává se za tímto účelem Konference zástupců vlád členských států. Těmto zasedáním se říká také „mezivládní konference“. Tomu to postupu se říká **řádný postup pro přijímání změn** a umožňuje vládě kteréhokoli členského státu, Komisi nebo Evropskému parlamentu předkládat Radě návrhy na změnu stávajících Smluv; tyto návrhy Rada následně předá Evropské radě a jsou také oznámeny národním parlamentům. Vysloví-li se většina členských států v Evropské radě pro posouzení navrhovaných změn Smluv, svolá předseda Evropské rady „**konvent**“. Předtím jsou ještě konzultovány Evropský parlament a Komise. Změny v měnové oblasti jsou konzultovány s Evropskou centrální bankou.

O návrhu změn Smluv jedná konvent, který se skládá ze zástupců národních parlamentů, hlav států nebo předsedů vlád členských států, poslanců Evropského parlamentu a zástupců Evropské komise. Doporučení konventu, jež jsou přijímána konsensem, jsou následně předložena mezivládní konferenci. V případě, že navrhované změny neodůvodňují svolání

konventu, může Evropská rada – se souhlasem Evropského parlamentu – prostou většinou rozhodnout, že konvent nesvolá, a vymezit vlastní mandát pro mezivládní konferenci.

Mezivládní konference, svolaná předsedou Evropské rady, rozhoduje o změnách Smluv **jednomyslně**.

Lisabonskou smlouvou byl navíc zaveden zrychlený postup pro změnu politik a vnitřních činností EU, tzv. **zjednodušený postup pro přijímání změn**. V tomto případě není třeba svolávat konvent ani mezivládní konferenci. O změnách rozhoduje Evropská rada jednomyslně po konzultaci s Evropským parlamentem a Komisí. Změny v měnové oblasti jsou konzultovány s Evropskou centrální bankou. Rozhodnutí vstupuje v platnost až po schválení všemi členskými státy. Pozor, tento postup se **nesmí použít pro rozšíření pravomocí EU**.

4.2.7 LEGISLATIVNÍ POSTUPY PŘI PŘIJÍMÁNÍ SEKUNDÁRNÍHO PRÁVA EU

Legislativní akty v rámci sekundárního práva, tj. zejména nařízení a směrnice mohou být vydávány na základě dvou hlavních postupů:

- **řádný legislativní postup** (dříve postup spolurozhodování) – tento postup příkládá postojům Evropského parlamentu a Rady stejnou váhu v mnoha oblastech (například v správě ekonomických záležitostí, přistěhovalectví, energetice, dopravě, životním prostředí, ochraně spotřebitelů). Drtivou většinu evropských právních předpisů přijímá společně Evropský parlament a Rada. Postup spolurozhodování byl zaveden v roce 1992 a v roce 1999 bylo jeho použití rozšířeno. S přijetím Lisabonské smlouvy byl postup spolurozhodování přejmenován na řádný legislativní postup a stal se hlavním rozhodovacím postupem používaným pro přijímání právních předpisů EU. Používá se přibližně u 85 oblastí politiky. V praxi to znamená, že Evropská komise vypracuje návrh legislativního aktu a předloží jej Radě a Evropskému parlamentu. Rada a EP přijmou legislativní návrh buď v prvním, nebo ve druhém čtení. Jestliže tyto dva orgány nedosáhnou dohody po druhém čtení, je svolán dohodovací výbor. Je-li ve třetím čtení pro oba orgány přijatelné znění návrhu, které bylo schváleno dohodovacím výborem, je legislativní akt přijat. Pokud je však legislativní návrh v kterékoli fázi postupu odmítnut nebo pokud EP a Rada nemohou nalézt kompromis, návrh přijat není a řádný legislativní postup je ukončen.
- **zvláštní legislativní postupy** – tento postup se uplatňuje pouze ve specifických případech, kdy má Parlament pouze konzultační roli a normotvůrcem je fakticky pouze Rada. V rámci těchto zvláštních postupů se v průběhu času ustanovily tyto dva základní postupy: 1) **postup souhlasu**, kdy EP má pravomoc přijmout nebo odmítnout legislativní návrh absolutní většinou hlasů, nemůže jej však pozměnit – používá se při přijímání nových právních předpisů o boji proti diskriminaci; a 2) **postup konzultace**, kdy EP může legislativní návrh schválit či odmítnout nebo může navrhnout změny - z právního hlediska Rada není povinna stanovisko Parlamentu zohlednit, avšak v souladu s judikaturou Soudního dvora nesmí přijmout rozhodnutí, aniž by jej obdržela. Tento postup se

používá v několika oblastech, jako jsou výjimky z pravidel vnitřního trhu a právo hospodářské soutěže.

Mimo výše uvedené legislativní postupy bývá *souhlas* EP vyžadován i u nelegislativních postupech, kam patří např.:

- pokud Rada přijímá některé mezinárodní dohody sjednané EU,
- v případě závažného porušení základních práv,
- pro přistoupení nových členů EU,
- v případě dohody o podmínkách vystoupení z EU.

Konzultace EP se v rámci nelegislativních postupů využívá např. při přijímání mezinárodních dohod v rámci společné zahraniční a bezpečnostní politiky.

4.2.8 JUDIKATURA SOUDNÍHO DVORA EU

Judikatura Soudního dvora EU je dalším zdrojem práva EU. Jak již bylo uvedeno v dřívější kapitole, činnost Soudního dvora EU spočívá v tom, že provádí **výklad** právních předpisů EU a zajišťuje tedy jejich jednotné uplatňování ve všech státech EU (tato jeho činnost by se dala přirovnat k úloze, jako mají národní ústavní soudy). Při pohledu na právní předpisy ať už primární povahy, nebo sekundární povahy, je patrné, že řada z nich je formulována poměrně obecně a Soudu se tak otevírá ve výkladu těchto právních předpisů prostor k vlastní kreativitě. Soudní dvůr EU tak právo EU v podstatě **dotváří**, precizuje, aniž by se musely formálně měnit zřizovací smlouvy. Typickým příkladem, kdy Soud výrazně zasáhl do výkladu určité oblasti, může posloužit jeho interpretace volného pohybu, jenž je v zakládacích smlouvách definován velmi obecně (viz. judikát Dassonville). Pokud Soud vydá určité rozhodnutí v dané oblasti, ve kterém vysvětluje, jak by se mělo dané ustanovení aplikovat, potom je pro všechny národní soudy závazné (zde můžeme vidět jistou odlišnost od systému kontinentálního práva, kde rozhodnutí soudu je závazné pouze pro strany daného sporu). Kromě standardních právních předpisů primární a sekundární povahy tak existuje ještě jeden důležitý pramen práva EU, a to judikatura Soudního dvora EU.

SHRNUTÍ KAPITOLY

Právní systém, o který se opírá Evropské unie, je zcela specifickým právním systémem, který se odlišuje jak od mezinárodního práva veřejného, tak i od práva vnitrostátního. Právo EU vzniklo na základě přenosu částí pravomocí členských států orgánům Evropské unie (zejména Evropské komisi, Evropskému parlamentu, Radě a částečně také Evropské centrální bance v oblasti společné monetární politiky). Orgány Evropské unie tak disponují právem přijímat legislativní akty, které mohou být závazné nejen pro členské státy jako takové, ale i pro jednotlivé subjekty – právnické a fyzické osoby, které se pohybují na území členských států Evropské unie.

Právo Evropské unie je sice nadřazeno národnímu právu, ale tato přednost evropského práva platí pouze v případě kolize národního a evropského práva v dané předmětné oblasti. Jinými slovy řečeno, tato nadřazenost neplatí absolutně, čili v tom smyslu, že by všechny právní normy Evropské unie byly nadřazeny národnímu právu jakéhokoliv členského státu.

Východiskem právního systému Evropské unie je primární právo, vytvářené zřizovacími smlouvami (a jejími revizními smlouvami či smlouvami o přistoupení nových členských států), které mezi sebou uzavřely jednotlivé členské státy jakožto subjekty mezinárodního práva veřejného. Povaha rozhodovacího procesu, který odráží symbiózu nadstátního a kooperačního (mezivládního) rozhodování, se projevuje i ve vytvořeném systému rozhodovacích dokumentů (tzv. sekundárního práva), které orgány Evropské unie vydávají na základě pověření uvedených ve zřizovacích smlouvách. Legislativní akty institucí EU se pak od sebe odlišují především značně rozdílnou vahou či mírou závaznosti vůči subjektům, kterým jsou určeny. Mezi legislativní akty sekundární povahy řadíme nařízení, směrnice a rozhodnutí, které mají závazný charakter, a doporučení a názory, které mají nezávazný charakter.

„Technická příprava“ legislativních aktů vychází ze skutečnosti, že právo zákonodárné iniciativy je přisouzeno výhradně Evropské komisi. Všechny ostatní orgány EU (i vlády členských států) mohou uplatnit svou vlastní zákonodárnou iniciativu, nicméně jen prostřednictvím podání návrhů Evropské komisi. Sekundární právo je vytvářeno v rámci tzv. řádného legislativního procesu, v jehož rámci mají rovnocennou zákonodárnou roli Rada a Evropský parlament, nebo v rámci tzv. zvláštního legislativního procesu, kde má silnější roli Rada a Evropský parlament má právo pouze vyslovit souhlas či nesouhlas s navrhovaným legislativním aktem či se k němu pouze vyjádřit.

OTÁZKY

1. Mezi prameny primárního práva EU nepatří:

- a) Amsterdamská smlouva.
- b) Pařížská smlouva.
- c) Římské smlouvy.
- d) Judikatura Soudního dvora.

2. Směrnice je závazná:

- a) Pouze pro členské státy.
- b) Pouze pro právnické osoby.
- c) Pouze pro fyzické osoby.
- d) Ani jedna z výše uvedených odpovědí není správná.

3. K unifikaci národních právních systémů slouží především:

- a) Nařízení.
- b) Směrnice.

- c) Rozhodnutí.
- d) Doporučení.

4. Mezi nezávazné legislativní akty sekundární povahy patří:

- a) směrnice.
- b) nařízení.
- c) doporučení.
- d) rozhodnutí.

5. Zatím poslední platná revize zřizovacích smluv se nazývá:

- a) Amsterdamská smlouva.
- b) Maastrichtská smlouva.
- c) Lisabonská smlouva.
- d) Niceská smlouva.

Správné odpovědi: 1.d); 2.a); 3.a), 4.c), 5.c).